

GENÇ YETİŞKİN ERKEKLERİN KENDİLİK ALGILARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

THE VIEWS OF YOUNG ADULTS MALES ON THEIR SELF PERCEPTIONS

Mehmet Beyazsaçlı
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Programı Lefkoşa-KKTC
mbeyazsacli001@gmail.com

Doç. Dr. Nergüz Bulut Serin
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık Bölümü Lefkoşa-KKTC
nserin@ciu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; KKTC’nde geçici askerlik görevini yapmakta olan genç yetişkin erkeklerde kendilik algılamalarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından anlamlı farklılaşmanın olup olmadığının incelenmesidir. Araştırmanın evrenini KKTC ‘nde geçici askerlik hizmetini yapmakta olan 18-25 yaş arası genç yetişkin erkekler oluşturmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen 304 genç yetişkin erkek araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak; Gilbert, Allan ve Trent tarafından 1991 yılında geliştirilen ve 1993 yılında, Şahin, Durak ve Şahin tarafından Türkçe’ye uyarlanan, Cronbach alpha güvenirlik katsayısı 0,89 olan Sosyal Karşılaştırma Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Veriler için, Aritmetik Ortalama, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve t-Testi uygulanmıştır. Bu araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal karşılaştırma alt maddelerinden “yetersiz-yeterli” olma maddesine ait puan ortalaması düşük bulunmuştur. “Yetersiz-yeterli” olma maddesine ait puan ortalamalarının eğitim, gelir, gelecek umudu ve anne hayatta olup-olmama değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. “Yetersiz-yeterli” olma algısını etkileyen faktörlerin belirlenmesinde, odak grup görüşmesi verileri ışığında içerik analizi yapılmıştır. Buna göre, “yetersiz-yeterli” olma algısı “Aile ve Toplumsal Faktörler”, “Mesleki Rehberlik” ve “Siyasi Faktörler” ve “Olumsuz Duygudurum” başlıkları altında gruplanabilmiştir.

Anahtar Kelimeler: kendilik algısı, kendilik algısına ilişkin görüşler, genç yetişkin erkek.

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the young-adult males of the TRNC about a temporary self-perceptions of military service, and to investigate whether there is significant differentiation in terms of some variables. The study includes 304 young adult males between the ages of 18-25 who have been in temporary military service in North Cyprus. As a means of data collection; Gilbert, developed in 1991 and in 1993 by Allan and Trent, Sahin, adapted by Durak and Şahin, Cronbach's alpha reliability coefficient of 0.89, "Social Comparison Scale". SPSS program was used to analyze the data. For the data, the arithmetic mean, One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and t-test was applied. In this study, the level of significance was taken as 0.05. As a result, sub-items of social comparison "insufficient-sufficient" to mean score was lower in the article. "Inadequate-adequate" scores of the article to be education, income, and mother are alive-not to hope for the future according to the variables found to differ significantly. "Poor-sufficient" in determining the factors that influence the perception of being, the focus group interview data were analyzed in the light. Accordingly, the "out-sufficient," the perception of being "Family and Social Factors", "Vocational Guidance" and "Political Factors" can be classified under three main headings.

Keywords: self-perception, self perception of views, young-adult male.

GİRİŞ

Kendilik algısı, sosyal çevreden gelen geri bildirimler sonucu kişinin kendisi hakkında vardığı yargısal sonucu ifade etmektedir (Shavelson ve ark 1976). Kendilik algılaması olumlu kişilerin kişilerarası çatışma çözümü becerilerinde daha yapıcı olduğu belirtilmektedir (Şahin ve diğ., 2009). Öz yeterlilik algısı ise, Bandura (1995), tarafından kişinin olaylar karşısında gösterebileceği yeteneklerine olan inancıyla ifade edilmektedir. Bandura (1977), kişilerin yaşam olayları ile edindikleri bilgi birikimine bağlı olarak olaylar karşısında yeterlilikleri ile ilgili algılamalar geliştirdiklerini ve bu algılamaların kişisel davranış değişikliği üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Öz yeterlik insan davranışını birkaç yolla etkiler: Birincisi, davranış seçimine etki eder. İnsanlar yetenekli olduğu ve

kendilerine güven duydukları işleri yapmaya istekliyken, yetenekli olmadıkları ve kendilerine güvenmedikleri işlerden uzaklaşırlar. İkincisi, öz yeterlik, insanların anksiyeteye yönelik ne kadar çaba harcayacaklarını ve ne kadar uzun süre sebat gösterebileceklerini belirlemelerine yardımcı olur. Üçüncüsü, öz yeterlik inançları kişinin düşünce modellerini ve duygusal tepkilerini etkiler. Düşük öz yeterliğe sahip insanlar bir şeyin görüldüğünden daha zor olduğuna inanabilir, bu inançları stresi artırabilir ve problemi çözmeye yönelik dar bir vizyona sahip olmasına neden olabilir (Kumar ve Lal, 2006).

Olumlu öz yeterlilik algısının eylemlere yönelik yüksek başarı beklentisi yarattığı (Bandura, 2002), motivasyonu yükselttiği, yeni ve zor görevlerde başa çıkma yetisini artırdığı ve çaba harcamaya istekli kıldığı; olumsuz öz yeterlik beklentisinin ise kişinin kendi inisiyatifi ile davranamamasına ya da yapılan bir işi sonuçlandırmadan bırakmasına neden olduğu belirtilmektedir (Yılmaz ve diğ. 2007; Bıkmaz, 2004; Çapri ve Kan, 2006). Ayrıca özyeterlilikteki düşüklüğün olumsuz duygulara neden olduğu ve debresyonu artırdığı belirtilmektedir (Çubukçu, 2008).

Bandura (1993), yüksek ve düşük özyeterliliğe sahip insanların özelliklerini şöyle özetlemektedir: Düşük özyeterliliğe sahip olanlar kişisel tehlike olarak algıladıkları zor işlerden kaçınırlar. Takip etmeyi seçtikleri amaçları ile ilgili düşük düzeyde beklentilere ve zayıf bir kararlılığa sahiptirler. Nasıl başaracaklarına konsantre olmak yerine kendilerini tahlile odaklanırlar. Zor işlerle karşılaşmalarında kişisel yetersizlikleri, karşılaşılabilecekleri engeller ve her türlü karşıt çıktılar üzerinde dururlar. Çabalarını yavaşlatırlar ve zorluklar karşısında hemen vazgeçerler. Yüksek yeterlikteki insanlar ise zor işleri kaçınılması gereken bir tehlike olmak yerine başarılması gerekli zorluklar olarak görürler. Bu tip bir yeterlik bakışı ilgiyi artırır ve etkinliklere derin olarak dalmalarını sağlar. Önlerine uğraştırıcı, zorlayıcı hedefler koyarlar ve bu hedeflerine devam etmekte kararlı olurlar. Başarısızlık durumlarında çabalarını artırırlar. Başarısızlıklarını yetersiz çabaya, eksik bilgiye ve kazanabilecekleri becerilere yüklerler. Başarısızlıklardan sonra hızlı bir şekilde yeterlik hislerine geri dönerler. Tehlikeli durumlara, onlar üzerinde kontrol kurabilecekleri güveni ile yaklaşır. Bu tip bir yeterlik bakış açısı kişisel başarıya götürerek, stresi ve depresyona açıklığı azaltır (Akt. Eli, 2007).

Bu çalışma ile KKTC’nde geçici askerlik görevini yapmakta olan genç yetişkin erkeklerde kendilik algılamaları, problem sahaları ve bazı değişkenler açısından anlamlı farklılaşmanın olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bulguları ışığında çözüm önerileri tartışılarak bu konuda araştırma yapan eğitimciler ve psikologlara eğitimsel modeller geliştirilmesi yönünde katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Araştırmanın Problem Cümlesi

“Genç yetişkin erkeklerde kendilik algısı ve kendilik algılarına ilişkin görüşleri nelerdir? Şeklinde ifade edilmiştir.

Alt Problemler

1. Genç yetişkin erkeklerde kendilik algısı puan ortalamaları hangi düzeydedir?
2. Genç yetişkin erkeklerde kendilik algısının “yetersiz-yeterli olma” alt boyutu, eğitim düzeyi, annenin hayatta olup olmaması, gelir ve umut düzeyi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. Genç yetişkin erkeklerde kendilik algısının “yetersiz olma” alt boyutuna ilişkin odak grup görüşmesi içerik analizi bulguları nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma model (mixed method) kullanılmıştır (Denzin ve Lincoln, 2005; Vitale, 2008).

Çalışma Grubu

Bu araştırmada, nicel yöntem için örneklem seçiminde uygun örnekleme yöntemi, nitel yöntem çalışma grubunun seçiminde ise amaçsal örnekleme yöntemlerinden maximum çeşitlilik yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya, Kuzey Kıbrıs'ta geçici askerlik hizmetini yapan 304 genç yetişkin erkek dahil edilmiştir. Örnekleme dahil edilen bireylerin yaş aralığı 18-25'dir. Ölçeklerin uygulanmasından önce, katılımcılar araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilerek gönüllü olup olmadıkları sorulmuş ve gönüllü olanlara ölçme araçları uygulanmıştır. İstatistiksel analiz sonucunda sorun alanlarına yönelik, nitel yöntemlerden odak grup çalışması tekniği uygulanmıştır. Odak grup tekniğinde konuyla ilgili ortak deneyim, görüş ve beklentilere sahip kişiler arasından yaş, eğitim, aile yapısı bakımından örnekleme en iyi temsilen 8 kişi seçilmiştir. Ayrıca nitel veri analizi sırasında sadece kullanılan sözcükler değil, duygusal belirtilerin anlaşılabilmesi için katılımcı ifade şekli, beden dili, kararlılığı, ses tonu gibi hususlar da göz önünde bulundurulmuştur (Baş ve Akturan, 2008).

Verilerin İstatistiksel Analizi

Nicel verilerin analizinde SPSS 17.0 paket programı kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2009; Sipahi ve ark., 2008). Araştırmada genç yetişkin erkeklerde kendilik algısının belirlenmesinde aritmetik ortalama, sosyodemografik özelliklere göre farklılaşmanın belirlenmesinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve t-test uygulanmıştır. Problem sahalarının nitel yöntemle açıklanmasında odak grup çalışma tekniği bulguları, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Gilbert, Allan ve Trent (1991) tarafından geliştirilen; Türkçeye uyarlaması, Şahin, Durak ve Şahin tarafından yapılmış (1993) Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı 0,89 olan "Sosyal Karşılaştırma Ölçeği" kullanılmıştır (Savaşır ve Şahin, 1997). Ölçek; iki kutuplu 18 maddenin 6'lı boyut değerlendirmesinden oluşmaktadır. Her bir boyuta 1 ile 6 arasında puan verilmektedir. Ölçekte yüksek puanlar olumlu benlik şemasına, düşük puanlar olumsuz benlik şemasına işaret etmektedir. Bu ölçekteki maddeler, 1. Yetersiz – Yeterli 2. Beceriksiz – Becerikli 3. Başarısız – Başarılı 4. Sevilmeyen Biri Sevilen Biri 5. İçedönük – Dışadönük 6. Yalnız – Yalnız Değil 7. Dışta Bırakılmış Kabul Edilmiş 8. Sabırsız – Sabırlı 9. Hoşgörüsüz – Hoşgörülü 10. Söylenileni Yapan inisiyatif Sahibi 11. Korkak – Cesur 12. Kendine Güvensiz – Kendine Güvenli 13. Çekingen – Atılğan 14. Dağınık – Düzenli 15. Pasif – Aktif 16. Kararsız – Kararlı 17. Antipatik – Sempatik 18. Boyun Eğici – Hakkını Arayıcı olarak oluşturulmuştur. Bu çalışmada Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı 0,84 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma problemlerinin test edilmesi için yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur:

Araştırmanın Birinci Alt Problemi

Genç yetişkin erkeklerde kendilik algısı puan ortalamaları hangi düzeydedir? Biçiminde ifade edilmiştir.

Tablo 1: Genç Yetişkin Erkeklerde Kendilik Algısı alt boyutlarının Puan Ortalamaları

A	B	C	Ç	D	E	F	G	H	I	İ	J	K	L	M	N	O	Ö
2,736	4,401	4,667	4,822	4,677	4,230	4,077	4,440	4,539	4,907	4,858	5,032	4,868	4,526	4,832	4,703	4,782	4,805

Yetersiz-Yeterli (A), Beceriksiz-Becerikli (B), Başarısız-Başarılı (C), Sevilmeyen-Sevilen (Ç), İçer Dönük-Dışa Dönük (D), Yalnız-Yalnız Değil (E), Dışta bırakılmış-Kabuledilmiş (F), Sabırsız-Sabırlı (G), Hoşgörüsüz-Hoşgörülü (H), Söyleneni yapan-İnisiyatifli (I), Korkak-Cesur (İ), Kendine güvensiz-Kendine güvenli (J), Çekingen-Atılgan (K), Düzensiz-Düzenli (L), Pasif-Aktif (M), Kararsız-Kararlı (N), Antipatik Sempatik (O), Boyun eğici-Hakkını Arayan (Ö).

Tablo 1’de Kendilik algısı ortalamalarına bakıldığında kendilik algısı alt boyutlarından “Yetersiz – Yeterli” olmaya ait puan ortalamasının düşük ($X=2,736$), “Kendine Güvensiz–Kendine Güvenli” maddesine ait ortalamasının yüksek ($X=5,032$), diğer alt maddelere ait puan ortalamalarının ortalama değerinde olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın İkinci Alt Problemi

Genç yetişkin erkeklerde kendilik algısının “yetersiz-yeterli olma” alt boyutu ile eğitim düzeyi, annenin hayatta olup olmaması, gelir ve umut düzeyi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır? biçiminde ifade edilmiştir.

Tablo 2: “Yetersiz-Yeterli” Olma Algısı Puan Ortalamasının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Alt Madde	n	X	ss	Sd	t	p
Yetersiz/Yeterli Eğitim	Lisans ve üzeri	56	4,410	,949	13.336	,000**
	Lise ve altı	248	2,358	1,059		

$p<,05^*$ $p<,01^{**}$

Tablo 2 incelendiğinde, eğitim seviyesi “lisans ve üzeri” olan genç yetişkin erkeklerde “yetersiz-yeterli” alt boyutuna ait puan ortalaması ($X=4,410$ $ss=,949$), eğitimi lise ve alt sınıf olanlara göre ($X=2,358$ $ss=1,059$) daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3: “Yetersiz-Yeterli” Olma Algısı Puan Ortalaması Annenin Hayatta Olup Olmamasına Göre Yaşam Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Alt Madde	n	X	ss	Sd	t	p
Yetersiz-Yeterli Anne	Hayatta Değil	105	2,000	,480	7.804	,000**
	Hayatta	199	3,125	1,435		

$p<,05^*$ $p<,01^{**}$

Tablo 3 incelendiğinde, Genç yetişkin erkeklerden annesi hayatta olanların “yetersiz-yeterli” alt boyutuna ait puan ortalaması ($X=3,125$ $ss=1,435$), “hayatta olmayanlara göre ($X=2,000$ $ss=,480$) daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4: “Yetersiz-Yeterli” Olma Algısının Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Alt Madde	Gelir	n	x	ss	Sd	F	p	Fark
Yetersiz- Yeterli	Düşük (a)	128	2,203	,933	2 301 303	46,088	,000**	a-c* b-c*
	Orta (b)	149	2,879	1,294				
	İyi (c)	27	4,481	1,220				
	Top	304	2,736	1,308				

$p < ,05^*$ $p < ,01^{**}$

Tablo 4'te görüldüğü üzere, gelir değişkenine göre “yetersiz-yeterli” alt boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olduğu ANOVA testi ile bulunmuştur ($F_{\text{yetersiz-yeterli}(2,301)}=48,088$ $p=,000$). Farkın kaynağı ise “Scheffe” testi ile belirlenmiştir (Tablo 4).

Gelir düzeyi iyi olanların “yetersiz-yeterli” maddesine ait puan ortalaması ($X=4,480$ $ss=1,220$), gelir düzeyi orta ($X=2,879$ $ss=1,294$) ve düşük ($X=2,203$ $ss=,933$) olanlara göre daha yüksek bulunmuştur ($F=46,088$ $p < ,01$ $p_{c-a}=,000$ $p_{c-b}=,000$).

Tablo 5: “Yetersiz-Yeterli” Olma Algısının Umud Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Alt Madde	Umut	n	x	ss	Sd	F	p	Fark
Yetersiz- Yeterli	Düşük (a)	13	,116	,762	2 301 303	81,145	,000**	a-c* b-c*
	Orta (b)	11	,455	1,087				
	Yüksek (c)	10	,460	1,146				
	Top	104	,736	1,308				

$p < ,05^*$ $p < ,01^{**}$

Tablo 5'te belirtildiği gibi umut düzeyi yüksek olanların “yetersiz-yeterli” alt boyutuna ait puan ortalaması ($X=4,460$ $ss=1,146$), umut düzeyi düşük ($X=2,116$ $ss=,762$) ve orta ($X=2,455$ $ss=1,087$) olanlara göre daha yüksek bulunmuştur ($F=81,145$ $p < ,01$ $p_{c-a}=,000$ $p_{c-b}=,000$).

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi

Genç yetişkin erkeklerde kendilik algısının “yetersiz olma” alt boyutuna ilişkin odak grup görüşmesi içerik analizi bulguları nelerdir? Şeklinde ifade edilmiştir.

Kendilik algısı alt boyutlarına ait puan ortalamalarına göre “yetersiz-yeterli” alt boyutunda “yetersiz olma”ya ait ortalama oldukça düşük bulunmuştur (Tablo 1). Buna göre odak grup görüşmesinde “yetersiz”olmanın nedenlerine ilişkin cevap aranacak soru şöyle ifade edilmiştir:

“Geleceğe dönük umutlarınızı gerçekleştirmenizde kendinizde yetersizlik algısı yaratan durumlar neler olabilir?”

“... Mesela üniversite mezunu olmak bir avantaj. İnsanların gözünde bir değeriniz oluyor. Bunun yanında iş münhallerinde öncelikle üniversite mezunları hak sahibidir. Bir zamanlar lise mezunları öncelikliydi ama üniversite mezunları arttıkça değerimiz kalmadı, yani yarışabilmek için üniversiteli olmak lazım. Toplum bu konuda ön yargılı davranıyor. Sanki üniversiteli olmak becerikli olmakla eş tutuluyor...” (18 yaş, düz lise mezunu, çalışmıyor, orta gelirli aile, Duygu durumu: Umutsuz, kaygılı).

“...bütün sistem üniversiteye odaklı, bu yüzden aileler okumaya değer veriyor. Toplumda saygınlık kazanma eğitime bağlı. Ailelerin beklentisi, devlet işine girebilmeleri yönünde çünkü; Devlet iş münhalinde üniversite mezunu olma şartı arıyor, özel sektör de aynı...” (17 yaş, meslek lisesi mezunu, çalışmıyor, orta gelirli aile, Duygu durumu: Umutsuz, kaygılı, debresif).

“...eskiden ülkede az üniversite vardı, gençler yurt dışında eğitim alabilmek için iyi bir puan almaları gerekirdi. Şimdi üniversite çok, düşük puanla herkes üniversiteyi bitiriyor ve üniversiteli oluyor.

Bakıyorsunuz okula gitmeden diploma alanlar bile var. Yani okumak fark yaratmıyor artık, ne de olsa üniversite mezunu etiketi işe girmede öncelik yaratıyor. Benden vasat bir üniversite mezunu bir de bakıyorsunuz devlet işine girmiş, niye? Siyasi torpil, adaletsizlik, ayrımcılık, keşke Avrupa’da okusaydım orda kendimi kanıtlar ve iyi bir yere gelirdim ...” (24 yaş, bilgisayar mühendisi, gelir düzeyi iyi, Duygu durumu: Umutsuz, kaygı, debresif).

“...benim ailem okumadı ve okumamı çok istiyorlardı. Onlar benim üniversite bitirmemi çok büyük bir olay gibi görüyor, onlara göre adam olmanın şartı bu. Bu yüzden benim okumamı istediler. Mühendis olmamı istediler, desteklediler ve üniversiteden endüstri mühendisi olarak mezun oldum. Gel gelelim bizim ülkede ne geçerliliği var? Dağıtımçılık yapmaktan başka bir işe yarayacak mı? Benim arkadaşım İngiliz dili ve edebiyatını okudu bugün çarşıda patates satıyor, diplomasını da tezgaha asmış “okumuş işçi “ diye...” (28 yaş, endüstri mühendisi, gelir düzeyi iyi, Duygu durumu: Umutsuz, kaygılı).

“...kendimi kötü hissediyorum. Annem babam doktor benim, abim mühendis. Evdeki baskıyı düşünün bir, okumama gibi bir durumum yok. Ben hukuk istiyordum ve bunun dışında da tercih yapmadım. Kazanacağıma dair kendime güvenim yüksekti. Ancak puanı tutturamadım ve sonrasında boşluğa düştüm. Sonra sanat tarihi bölümüne girdim, uzattım biraz okulu ve tekrar kendime bir amaç edindim “mezun olunca su altı arkeoloğu olacağım” dedim. Mezun olduktan sonra İngiltere’de master yaptım, kendim başardım, ailem de destek oldu. Gel gelelim ülkemizde geçerli bir meslek olmadığını düşünmemişim, ailem, öğretmenlerim bir Allahın kulu ülkemizde ambargolardan dolayı iş imkanı olmayabilir diye beni yönlendirmede. İzolasyonların etkilediği meslekler nelerdir? Hiç düşünmemişim. Şimdi düşünsem ne çare? Bu yaşta ailemden harçlık almaya utanıyorum...” (27 yaş, su altı arkeoloğu, yüksek gelir düzeyi, Duygu durumu: Kaygılı, umutsuz).

“... lisedeyken hep dersten kaçardım. Ailemin maddi durumu da iyi değildi. Ailemde problemler vardı. Bir yandan babamın hastalığı, okula gitmemeye başladım. Tabii sonunda okuldan da atıldım. Henüz daha bir iş sahibi olamadım...” (17 yaş, orta okul, düşük gelir, Duygu durumu: Gelecek Kaygısı, umutsuz, yetersizlik algısı)

“... keşke ilkokul öğretmenliğini okusaydım öğlen mesaim bitecekti, onbeş gün tatil, üç ay tatil, İtfaiyeci, gardiyanlık da güzel bir meslekti. Bir gün çalış, iki gün boş, ekstra iş yapanlar bile var...” (23 yaş, Türkçe öğretmenliği, Duygu durumu: suçluluk, kaygı, umutsuzluk).

“...ailem meslek seçimimde çok ısrarcıydı beni anlamak istemediler, benim de seçme hakkım var değil mi? Benim gelecek umutlarımı, yaşama tutunmamı anlayamadılar. Benim istediğimi onlar, onların istediğini de ben reddettim...”(19 yaş, üniversite hazırlık terk, gelir düzeyi iyi, Duygu durumu: Kaygılı, umutsuz, öfkeli, yalnızlık, debresif).

Araştırma kapsamına alınmış genç yetişkin erkeklere ait sorun alanları, içerik analizi sonucu “Aile ve Toplumsal Faktörler”, “Siyasi” ve “Mesleki Rehberlik” faktörleri olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Duygusal sonuçları ise “Olumsuz Duygudurum” başlığı altında toplanmıştır. Sorun alanları ve içerikleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6’da, “yetersiz-yeterli” olma algısının düşük olmasında “Aile ve Toplumsal Faktörler” başlığı altında: Baskıcı, ilgisiz, kuralcı, aşırı hoşgörülü aile yapısı, ailelerde üniversite odaklı bir gelecek anlayışı, ailede gelir ve eğitim düşüklüğü, ailede ve toplumda, üniversite mezunlarının kabul görmesi;

“Siyasi Faktörler” başlığı altında: Üniversite eğitiminin ticari sektöre dönüştüğü düşüncesi. Özel sektör ve kamuya alımlarda üniversite mezunlarına öncelik tanınması, siyasi kayırmacılığın var olduğu düşüncesi. Ambargolar (İzolasyon) nedeniyle kısıtlı iş imkanı düşüncesi;

Tablo 6: “Yetersiz-Yeterli” Olma Algısını Düşüren Faktörler ve Duygusal Etkileri

Aile ve Toplumsal Faktörler	Siyasi Faktörler	Mesleki Rehberlik	Olumsuz Duygudurum
1. Otoriter, ilgisiz, kuralcı, aşırı hoşgörülü aile yapısı.	1. Üniversitelerin ticari sektöre dönüşme algısı	Mesleki rehberliğin etkin olmadığı kanısı.	1. Umutsuz
2. Ailelerde üniversite odaklı bir gelecek anlayışı.	2. Ambargolar (İzolasyon) nedeniyle kısıtlı iş imkanı düşüncesi.		2. Kaygı
3. Ailede gelir ve eğitim düşüklüğü.	3. Siyasi kayırmacılık		3. Yetersizlik
4. Üniversite mezunlarının kabul görmesi.	4. Üniversite mezunlarına tanınan imkanlar.		5. Utanç
			6. Suçluluk
			7. Debresyon
			8. Yalnızlık
			9. Öfke

“Mesleki Rehberlik” yönünden geleceğe yönelik bütüncül bir mesleki rehberliğin eksikliğinden bahsedilebilir. “Yetersiz-yeterli” olma algısının düşük olması “olumsuz duygudurum” başlığı altında belirtilmiştir. Bu etkiler: Umutsuzluk, kaygı, yetersizlik, utanç, suçluluk, debresif duygudurum, yalnızlık ve öfke olarak belirtilebilir. Ayrıca göz ardı edilmemesi gereken önemli bir husus da gençlerde olumsuz düşünce yapılarının varlığı yönündeki tespittir.

TARTIŞMA

Bu araştırma ile KKTC’nde geçici askerlik görevini yapmakta olan 18-25 yaş arası genç yetişkin erkeklerde, kendilik algılamaları, farklılaşmalar, problem sahaları ve nedenleri incelenmiştir. Elde edilen bulgulara dayanarak, sonuçlar literatür ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır. Buna göre; genç yetişkin erkeklerin kendine güven düzeyleri oldukça yüksek, öz yeterlilik düzeyleri çok düşük bulunmuştur (Tablo 1). Öz yeterlilik bireyin hislerini, düşüncelerini ve davranışlarını belirleyen önemli bir özelliğidir. Düşük öz yeterlilik duygusu beraberinde depresyon, anksiyete ve çaresizlik duyguları getirmektedir (Byrne, 2002). Böylece bireyler düşük öz güven ve bireysel başarılarında ve gelişimlerinde kötümser olma eğilimindedirler (Maddux ve Rogers, 1983). Araştırma sonuçlarına göre genç yetişkin erkeklerde görülen yetersizlik algısının, yüksek öz güven algısına rağmen düşük olması, literatür bulguları ile farklılık göstermektedir (Baydoğan ve Dağ, 2008; Yağışan ve ark. 2007).

Kendine güven algıları bu denli yüksek olan bireylerde yetersizlik duygusu yaratabilen nedenlerin, kontrol edilemeyen çevresel nedenlerden kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir. Nitekim yapılan odak grup görüşmesi sonuçları da yakınmaların ve olumsuzlukların kaynağının daha çok dışsal nedenler olduğu yönündedir (Tablo 6). Öz yeterlilik algısını etkileyen değişkenlere bakıldığında eğitim düzeyine göre farklılaştığı görülmektedir (Tablo 29). Zimmerman (2000), eğitimin öz yeterlilik inancını etkilediğini vurgulamaktadır. Öz yeterlilik inancı yüksek olan öğrencilerin etkili öğrenme stratejilerini kullanabildikleri ve daha başarılı oldukları belirtilmektedir (Schunk, 2004). Hampton ve Mason (2003) öz yeterlilik kaynaklarının öz yeterlilik inancını ve akademik başarıyı doğrudan etkilediğini belirtmektedir.

Diğer bir değişken olan gelir düzeyi artışı, yeterli olma algısını artırmaktadır (Tablo 4). Yapılan araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir (Jackson ve Scheines 2005; Keskin ve Orgun, 2006; Çetin, 2007). Yine araştırma bulgularına göre gelecekle ilgili umut düzeyindeki artışın öz yeterlilik algısında artış yarattığı yönündedir (Tablo 5). Bilindiği gibi öz yeterlilik inancı amaçların oluşturulmasında, değerlendirilmesinde ve hedefe ulaşılmasında motivasyon yaratmaktadır (Bandura, 1994; Işık, 2007).

Annesi hayatta olanların olmayanlara göre daha yüksek özyeterlilik algısına sahip olduğu yönündeki bulgumuz, çocuk gelişiminde anne tarafından sağlanan sosyal desteğin bir sonucu olabilir. Nitekim yapılan araştırmalarla anne ve babanın çocukların benlik gelişiminde en temel sosyal destekçiler olduğu belirtilmektedir. Gelişimsel dönemlerde öz-yeterliliğin sınanması, zorluklara karşı mücadelede desteklenmesi ve cesaretlendirilmesi, öz yeterlilik inancını artırmaktadır. Ayrıca annenin başarılı sosyal ilişki tarzlarının ergenler tarafından model alınarak davranışa aktarıldığı, böylece öz yeterlilik algısının olumlu yönde etkilendiği belirtilmektedir (Bilgin ve Akkapulu, 2007).

Yeterli olma algısındaki düşüklüğün sebepleri ve kişiler üzerinde yaratmış olduğu psikolojik duygudurumların açıklanmasında odak grup görüşmesi neticesinde, otoriter, ilgisiz ve aşırı hoşgörülü aile yapılarının etkili olduğu görülmektedir. Toplumsal kabul görmenin üniversite mezunu olmakla eşleştirilmesi yetersizlik duygusunu artırmaktadır. Görüldüğü gibi bireyin öz yeterlik gelişimi çevreden algıladığı sosyal tepkilerle doğrudan ilişkilidir (Lee, 2005). Mesleki yönlendirmedeki eksiklik, toplumsal anlamda sisyasi güvensizlik ve kısıtlı iş imkanları “yeterli” olma algısını düşüren diğer nedenlerdir. Clark, (2001; 290)’a göre geleceğe yönelik işsizlik ile ilgili karamsar düşüncelerin, bireylerde endişe, korku, debresyon, gerginlik, yetersizlik, uykusuzluk, öz güven düşüklüğü yarattığı yönündedir. Bu araştırma bulgularında da yetersizlik algısının; umutsuzluk, kaygı, utanç, suçluluk, yalnızlık, debresyon ve öfke gibi olumsuz duygudurumlar ile ilişkili olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Burada, araştırmanın bulgularına ve yorumlara dayanılarak kendilik algısı ile ilgili yapılacak çalışmalara ilişkin önerilere yer verilmiştir. Kendilik algısı alt maddeleri arasındaki ilişki pozitif ve istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Ayrıca “Yetersiz-yeterli” olma algısının, gelir düzeyi, eğitim seviyesi, gelecek umudu ve anne hayatta olup-olmama değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Genç yetişkin erkeklerdeki “Yeterlilik” düzeyinin artırılmasına yönelik “Çözüm Odaklı Kısa Süreli Bireysel veya Grup Danışmanlığı” uygulanabilir. Geliştirilecek eğitim modelleri ile deneysel uygulamalar yapılabilir. Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışmanın verileri, Kuzey Kıbrıs’ta geçici askerlik görevini yapmakta olan genç yetişkin erkeklerden elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, bu gruba genellenebilir. Gelecekteki çalışmalarda daha büyük ve heterojen çalışma gruplarıyla nicel ve nitel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in changing societies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy; the exercise of control*. New york: Freeman and Company.
- Bandura, A. (2002). Growing Primacy of Human Agency in Adaptation and Change in the Electronic Era. *European Psychologist*, 7(1), 2-16.
- Baydoğan M. ve Dağ, İ. (2008). Hemodiyaliz hastalarındaki depresiflik düzeyinin yordanmasında kontrol odağı, öğrenilmiş güçlülük ve sosyotropi otonomi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(1): 19-28.
- Baş, T. ve Akturan U. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bıkmaz, F. H. (2004). Sınıf öğretmenlerinin fen öğretiminde öz yeterlilik inancı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*. 161.
- Bilgin, M., & Akkapulu, E. (2007). Some variables predicting social self-efficacy expectation. *Social Behavior and Personality*, 35 (6), 777-788.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Byrne, B. (2002). Relationships between anxiety, fear, self-esteem, and coping strategies in adolescence. *Adolescence*, 35, 201-215.
- Clark, A. E. (2003). Unemployment as a social norm: Psychological evidence from panel data. (Centre National de la Recherche Scientifique and Département et Laboratoire d’Economie Théorique et Appliquée). *Journal of Labor Economics*, 21(2), 289-322.
- Çapri, B. ve Kan, A. (2006). Öğretmen kişilerarası özyeterlik ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1), 48-61.
- Çetin, B. (2007). Yeni İlköğretim Programı (2005) Uygulamalarının *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Çalışma Alışkanlıkları İle Öz yeterliliklerine Etkisi ve Öğrencilerin Program Hakkındaki Görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.

Çubukçu, F. (2008). Yabancı dil öğrenme endişesi ile öz yeterlik arasındaki korelasyon üzerine bir çalışma. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 148-158.

Eli, İ. (2007). Özdüzenleme Eğitimi Fen Başarısı ve Özyeterlilik, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Hampton, N.Z., Mason, E. (2003). Learning disabilities, gender, sources of efficacy, self-efficacy beliefs, and academic achievement in high school students. *Journal of School Psychology*, 41, 101-112.

Işık, İ. (2007). *Öz-yeterlilik inançları ve sosyal bilişsel teori'nin örgütsel uygulamaları*. İstanbul: Beta Basım Yayın.

Jackson, A. P., & Scheines, R. (2005). Single mothers self-efficacy, parenting in the home environment and children development in the two-wave study. *Social Work Research*, 29(1), 7-20.

Keskin, G. ve Orgun F. (2006). Öğrencilerin öz etkililik-yeterlilik düzeyleri ile başa çıkma stratejilerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7:92-99.

Kumar, R., Lal, R. (2006). The role of self-efficacy and gender difference among the adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 32(3), 249-254.

Lee, W.S. (2005). *Encyclopedia of school psychology*, USA: Sage Publication.

Schunk, H. D. (2004). *Learning theories: An educational perspective*. Ohio: Pearson Merrill Prentice Hall.

Sherer, M., Maddux, J., Mercandante, B., Prentice-Dunn, S., Jacobs, B., & Rogers, R. (1982). The self efficacy scale: Construction and validation. *Psychol Rep*, 51, 663-671.

Shavelson, R. J., Hubner, J. J., & Stanton, G. C. (1976). Self-Concept: Validation of construct interpretations. *Rev Educational Res*, 46 (3), 407-441.

Şahin, H. N., Basım, N. ve Çetin, F. (2009). Kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarında kendilik algısı ve kontrol odağı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20 (2), 153-163.

Yılmaz, M., Gürçay, D. ve Ekici, G. (2007). Akademik özyeterlilik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 253-259.

Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 82-91.

Extended Abstract

The purpose of this research is to determine the young-adult males of the TRNC about a temporary self-perceptions of military service, to investigate problem areas and to investigate whether there is significant differentiation in terms of some variables. In this study, a mixed model with quantitative and qualitative methods (mixed method) are used. In this study, sampling method which is suitable for the selection of samples is used for the quantitative method and for the qualitative methods in the selection of the working group purposeful maximum variation sampling method is used. The study includes 304 young adult males between the ages of 18-25 who have been in temporary military service in North Cyprus. Before the implementation of the scales, participants were asked whether they were voluntary informed about the purpose of research and measurement tools applied to those who volunteer. As a result of statistical analysis aimed at identifying problem areas, focus groups technique was applied. Study self-perception of young adult males in determining the arithmetic mean, the only way to determine the differentiation according to certain variables analysis of variance (ANOVA) and t-test was applied. Explaining the findings of qualitative research technique of focus group studies the problem areas, were obtained by content analysis technique. Measurement instrument, "Social Comparison Scale". After statistical analysis, "insufficient-sufficient" to lower the average of the article, "Self-Insecure-Self-Secure," the article was extremely high in the other sub-agents, the average value of the mean scores were above. Education level "license and over" young adult males with "insufficient-sufficient" mean score for the article to be, "elementary-high school" were higher than those. Those who survived his mother "out-sufficient" mean score of the article,

"death" were higher than those. The income level of those good "insufficient-sufficient" to mean score of the article, were higher than those of middle and low income level. Sub-items of self-perception "insufficient-sufficient" reasons to be low average score of the item being investigated as a result of focus group discussions, problem areas: "Family and Social Factors", "Political Factors", "Vocational Guidance" under three main headings, including factors collected. Psychological results in the "negative mood" collected under the title. "Inadequate-adequate" to low perception of being: 1. Oppressive, irrelevant, prescriptive, over-indulgent family. 2. Families with a future-oriented concept of the university. 3. Low family income and education. 4. Family and society, the acceptance of university graduates. 5. Priority to the private sector and university graduates to the public procurements. 6. The idea of political favoritism. 7. Embargoes (Insulation), because of the limited job opportunities. 8. Lack of career guidance. 9. Graduated from a trade surplus created by the quality of education in universities of education and unemployment. Negative emotional situation: hopelessness, anxiety, inadequacy, shame, guiltiness, depressive mood, anxiety, loneliness and anger, as specified. In addition, an important matter should not be ignored that the presence of structures of negative thinking among young people determined. Temporary military duty with the TRNC which makes this research of young adult males between the ages of 18-25, self-perceptions, differentiation, and causes of the problem areas are examined. Based on the findings, the results are discussed and interpreted in light of the literature. According to this very high level of young adult males, self-confidence, self-adequacy levels were quite low. According to research results in the inability of young adult males, perception of high self-esteem is very low despite the fact that varies with the findings of the literature. This situation creates a sense of inadequacy, may be due to uncontrollable external reasons. Indeed, the results of focus group interviews, and negative symptoms is that the source is connected to more external causes. Sense of competence in research, educational level, and significant differentiation was found. Zimmerman (2000), emphasizes education affects self-adequacy beliefs. Able to use effective learning strategies for students who have higher self-adequacy beliefs and stated they are more successful (Schunk, 2004). Hampton and Mason (2003) states that a direct effect on academic achievement and the faith of self-adequacy sources. Income level increase being sufficient to increase the perception (Table 4). Research supports this conclusion (Jackson and Scheines 2005; Sharp and Orgun, 2006; Cetin, 2007). Again, according to research findings at the level of hope about the future creates a positive impact on the perception of increased self-adequacy (Table 5). As we know, the creation of objectives self-adequacy belief, motivation, evaluation, and goal achievement creates (Bandura, 1994). Perception of those who survived his mother to have lower adequacy finding that the mother may be due to the influence of social support. Indeed, studies of both parents in the development of children's self-stated that the most fundamental social supporters. Developmental testing of periods of self-sufficiency, support and encouragement in the struggle against difficulties, increase self-adequacy beliefs. In addition, maternal behavior, modeled on the successful social interaction styles are transferred by our adolescents, thus positively influenced the perception of self-reported competence (Knowledge and Akkapulu, 2007). Sufficient reasons for the deficiency in the perception of being a result of focus group discussions that have been created on the psychological and emotional situation of persons tried to explain. Family structure is examined, authoritarian, and neglectful family structures seems to be effective and extremely tolerant. Lack of professional guiding, political insecurity, limited job opportunities and perceptions of university graduates that it deems more acceptable "enough" to reduce the perception of negative emotional situation. Based on the findings and interpretations the suggestions for future studies related to self-perception. The relationship between self-perception subscales were positive and statistically significant. "Poor-sufficient," the perception of being, income level, education level, the future-not to hope they are alive and the mother was found to differ significantly according to the variables. Accordingly, individuals with high self-confidence, a sense of "Competence" to increase the level of "Solution Focused Brief Individual or Group Counseling" may apply. In addition, improving the effectiveness of educational models can be tested in order to increase the levels of proficiency. In this research there are some limitations for young adult men. Data from the study, with its young adult men in North Cyprus obtained a temporary military duty. Results of the study can be generalized to this group. Larger and more heterogeneous working groups in future studies of quantitative and qualitative research is recommended.